אלא לענין אבילה. קשה דמשום שיעורא פורתא דהוי כהרף עין גם הוי ליה למיפסק כר' יוסי וליכא למימר דכהרף עין דר' יוסי אינו מיד אחר בין השמשות דר' יהודה ומתאחר הרבה יוסי כהנים טובלים בו מאי איריא בין השמשות אחר בין השמשות דר' יהודה נמי כהנים טובלים לר' יוסי ור"ל[א] דאינו מתאחר כל כך[ב] שיהא שיעור עבודה בינתיים מ"ש פסק היה להם אם היה[ג] מתמיד מיד אחר[ד] דר' יהודה או מתאחר הרבה[ה] ולהכי איצטריך למיפסק דגם אבלי כהנים תרומה עד דודאי אלים בין השמשות דרבי יוסי:

הקשה ה"ר פורת[ו] דבשבת גופיה הוה מצי למינקט הלכה כר' יהודה בע"ש וכר' יוסי במולאי שבת וכן לענין תרומה הוה מצי למימר הלכה כר' יהודה לענין עבודה וכר' יוסי לענין אבילה וגרסה לר"י דיש ליה לאסמועינן רבותא דאפי' בשבת דמחמיר מיקל ר' יוסי ושרי לעשות מלאכה בבין השמשות דר' יהודה ואפי' בתרומה דקיל משבת אז בתרומה דרבנן מתמיר ר' יוסי דגם אבלי כהנים

עד דאלים בין השמשות דיהיה:

רבי יהודה הנשיא אומר שלישית להדליק בו'. פירש"י ורביעית להדליק את הנר וכן משמע[ז] דגם פליג אתרתי קמייתא[ח] ועוד דאמר בשמוך שניה להדליק את הנר כמאן דאמר נתן ולא כר' יהודה הנשיא[ט] וליכא למימר נמי דאף לחלון תפילין קאמר ומדליק נמי בשלישית מדקאמר אגם ג' להדליק את הנר כמאן דאמר נתן משמע ולא כר' יהודה הנשיא וקשה דבסמ"פ ד' מיתות (סנהדרין דף פא. וש"נ)[י] גבי שחלה ר"א ואותו היום ע"ש היה וכנס הורקנוס בנו לחלון תפילין גער בו אביו ויצא נזיפה א"ל היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות אמר הדלקת נר קודם לחליצת תפילין וי"ל[יא] דשאני התם דמשום חוליו[יב] איחרו מלהדליק את הנר לפי שהיו טרודין בו עד שהיה סמוך לחשכה ולכך אמר יעסוק באיסור סקילה קודם ואדרבה משם יש ראיה דחליצת תפילין קודמת מדלקה הורקנוס לחלון תפילין קודם הדלקה ומשמע היה יודע[יג] שכך היו רגילין לעשות[יד]:

שש תקיעות. כמו שפירש בקונטרס שהיו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה[טו] אע"ג דקדמ משמע לקמן דשלש ראשונות תקיעות הן דתקיעה התחיל לתקוע תקיעה שניה ולאו דווקא נקט תקיעה[טז] וכן מוכיח בפרק החליל (סוכה דף נג: וש"נ) דתנן אין פוחתין מכ"א תקיעות במקדש ואין מוסיפין על מ"ח תקיעות ומשיב באותן מ"מ שלש להבטיל את העם ממלאכה ואמר בגמרא מתניתין דלא כר' יהודה דתניא דתניא רבי יהודה אומר פוחתה אל יפחות משבע והמוסיף אל יוסיף על ט"ז ומפרש במאי פליגי ר' יהודה סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ואם ג' להבטיל את העם ממלאכה כולן תקיעות למה היה ר' יהודה מחייבם כאחת: **והתניא** שופר מטלטלין בו'. תימה לר"י[יז] הא ע"כ האי דשרי לטלטל שופר היינו לצורך גופו או לצורך מקומו דמחמה לגל אפי' ר' שלא יגנב בפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:) דהיינו טלטול שלא לצורך ואומר ר"י דמשמע ליה דאסר בגריימתא דלעיל אפי' לצורך גופו ומקומו מדקתני לפי שאין מטלטלין ולא קתני לפי שאין מלניעין[יח] וא"ת וכיון דאיירי הכא הא דמטלטל שופר היינו לצורך גופו[יט] מ"כ תנורות אמאי אין מטלטלין וי"ל דתנורות מוקלה יותר משופר כמו שאפרש בסמוך ומיהו ממון פירוש הקונטרס משמע דשופר הוי מלאכתו להיתר: הא

אלא לאכילת תרומה דלא אכלי כהנים תרומה עד דשלים בין השמשות דר' יוסי א"ר יהודה אמר שמואל [א]כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה תנ"ה כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה א"ר יוסי[ו] לא כוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה [ב]אלא בינונים א"ר יוסי בר' זבידא [ג]העושה מלאכה בשני בין השמשות חייב חטאת ממה נפשך א"ל רבא לשמעיה [ד]אתון דלא קים לכו בשיעורא דרבנן אדשימשא אריש דיקלי אתלו שרגא ביום המעונן מאי במתא חזי תרנגולא בדברא עורבי אי נמי אדאני: ת"ר שש תקיעות תוקעין ערב שבת ראשונה להבטיל את העם ממלאכה שבשדות שניה להבטיל עיר וחנויות שלישית להדליק את הנר דברי ר' נתן ר' יהודה הנשיא אומר שלישית להלוץ תפילין [ה]ושוהה כדי צליית דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת אמר רשב"ג מה נעשה להם לבבליים שתוקעין ומריעין ושובתין מתוך מריעין תוקעין ומריעין הוו להו חמשה אלא שתוקעין וחוזרין ותוקעין ומריעין ושובתין מתוך מריעין מנהג אבותיהן בידיהן מתני ליה רב יהודה לרב יצחק בריה שניה להדליק את הנר כמאן לא כר' נתן ולא כר' יהודה הנשיא אלא שלישית להדליק את הנר כמאן כרבי נתן תנא דבי רבי ישמעאל [ה]שש תקיעות תוקעין ע"ש התחיל לתקוע תקיעה ראשונה נמנעו העומדים בשדה מלעדור ומלחרוש ומלעשות כל מלאכה שבשדות ואין הקרובין רשאין ליכנס עד שיבואו רחוקין ויכנסו כולם כאחד ועדיין חנויות פתוחות ותריסין מונחין התחיל לתקוע תקיעה שניה נסתלקו התריסין וננעלו החנויות ועדיין חמין מונחין על גבי כירה וקדירות מונחות על גבי כירה התחיל לתקוע תקיעה שלישית סילק המסלק והטמין המטמין והדליק המדליק ושוהה כדי צליית דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת א"ר יוסי[ו] (בר) חנינא שמעתי שאם בא להדליק אחר שש תקיעות מדליק שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת להוליך שופרו לביתו [ז]אמר לו [ח]אם כן נתת דבריך לשיעורין אלא מקום צנוע יש לו לחזן הכנסת בראש גגו ששם מניח שופרו לפי שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות והתניא שופר מיטלטל וחצוצרות אינם מיטלטלין אמר רב [ט](יוסי) לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור א"ל אביי וביחיד למאי חזי הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק

אגם לאילה. וכולה מילתא דר' יוחנן לאומרא דלא מיתא כי שלים בין השמשות דר' יהודה ליליא הוא ויכול וממילא נמי לענין מולאי שבת גם לא אמרינן כר' יהודה דנימא דר' יוסי ליליא הוא ושרי: **בשני בין השמשות.** ערב שבת ומולאי שבת בהעלם אחד אין כאן עוד אלא תלוי אלא חטאת: **ממה נפשך.** אי ליליא הוא מייב על ערב שבת ושל מולאי שבת אינו כלום ואי יממא הוא מייב על מולאי שבת ואין של ערב שבת כלום. וכגון דעבד ליה כל בין השמשות דליכא בספוקי להאי בתחילתו ולהאי בסופו: **בשיעורא דרבנן.** בין השמשות: **אתנו.** הדליקו את הנר מבעוד יום: **חזו פרגונין.** היושבים על הקורות מבעוד יום וכן העורבים בשדה: **אדאני.** עשב הקרוי מלוו"א ועלין שלו ווטין לגד המנה שחרית כפופין למזרח ובחלי היום זקופין ולערב כפופים מאד למערב: **שש תקיעות.** אף התרועות במנין דסדר שלהן תקיעה תרועה ותקיעה: **להבטיל ממלאכה שבשדות.** ויכא להן שבות ליכנס לעיר: **להבטיל העיר.** ממלאכה: **והחנויות.** ממקח וממכר: **נתנו תפילין.** והדלקת נר ברביעית: **להדביק פת בתנור.** ועדיין יש שהות כדי שיקרמו פניה שהיו ממהרים התקיעות כדי להוסיף ממזון על הקדש: **ותוקע ומריע ותוקע.** הרי שש: **ושובת.** חל שבת עליו: **מנעדור.** מלחפור: **ויכנסו כולם לאחר.** שלא יחשדו הנכנסים באחרונה לומר שעשקו במלאכתן אחר שמעו קול השופר שאין הכל מכירין מי קדושים ומי רחוקים: **פריסין.** הן דלתות [ט]החנויות ומסלקין אותן ומניחין ע"ג יתדות ומוכרין עליהן תבלין ושאר דברים ועורב מחזירין אותן לפתחיהם: **חמין.** מים חמין למזוג בהן יין לשתות: **פינה המסלק.** קדרות העשויות להסתלק למאכל הלילה: **והטמין המטמין.** את הרלוויות למחרת: **חזן הכנסת.** שמש הציבור: **להוליך שופרו לביתו.** שהיה גג מיוחד בגובה העיר ומלעיתה לתקוע שם ומשם מוליכו לביתו. אלמא אכתי לא נקיט קדושת שבת עלייהו: **לשיעורין.** פעמים שבתו קרוב פעמים שבתו רחוק: **בראש גגו.** שתקע שם: **שאין מטלטלין.** אפילו בראשו היחיד: **והתניא שופר מיטלטל.** לפי שכפוף ראשו ורואה לשאוב בו מים ולשתות התינוק: **חצוצרות.** פשוטה ואינה ראויה אלא לתקוע והוי דבר שמלאכתו לאיסור ואסור משום מוקצה: לתינוק

מניח את השופר, שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות.

ז) נראה דחסר כאן בדפוס הגאון וכיון לגיין על הגריימתא דשלשת להדליק את הנר ר"א הנשיא אומר שלשת להלוץ תפילין וע"ז אמר דקמפליגי בפולגתא דר"ל והורקנוס בנו וכו' ועי' תוס' ד"ה ר"א.

ח) נראה דחסר כאן בדפוס הגאון ומה שכתוב אמר שלשת לא הוא אלא מ"ש אמר ר"א הנשיא אומר שלשת להלוץ תפילין ע"ז אמר שבות חייבין עליה כרת ובאת להלוץ תפילין שהן רשות ואינן אלא מצוה.

ט) נראה הגי' שם בירושלמי מן הדא מוכיח הרמב"ן בתוי' ועי' בהגהות מיי' פ"ח מהל' שבת עוד גי' אחרת בירושלמי.

י) וכן בספר דברי יוסף מביא ג"כ נוסחא זו בשם ש"ס כ"י.

עין משפט נר מצוה

קלד א ב מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה ד וסי"ז מהל' תרומות הל' ב טוש"ע א"ח סי' רלה סעיף א:

קלה ג מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה ד:

קלו ד טוש"ע א"ח סי' רסי רסא סעיף ג:

קלז ה מיי' פ"ה מהל' שבת הלכה יח יט טור סימן עקיז ל טוש"ע א"ח סימן רנו:

לעזי רש"י

מלו"א. חלמית (צמח בר).

מוסף תוספות

א. [ד]האי דלא קאמר כי שלים ביה"ש דר' יהודה נמי כהנים טובלים בו לר' יוסי. תוס' הרא"ש. ב. אחר ביה"ש דר' יהודה. תוס' הרא"ש. ג. ביה"ש דר' יוסי. תוס' הרא"ש. ד. דשלים ביה"ש. תוס' הרא"ש. ה. אבל יודעים היו בודאי שלא הי' מתחיל עד דשלים ביה"ש דר' יהודה, [וכיון ד]שמא מיד הי' מתחיל, הלכך קאמר דוקא כל ביה"ש דר' יהודה, לר' יוסי כהנים טובלים בו, או שמא הי' מאריך אחריו הרבה. תוס' הרא"ש. ו. כיון דמפסק' פסק הלכה כתרוייהו. תוס' הרא"ש. ז. דר' יהודה הנשיא לא פליג אלא בשלישית. תוס' הרא"ש. ח. [דא"כ] הו"ל לפרושי. תוס' הרא"ש. ט. ואי ס"ד דמדליקין בשנייה א"כ אתיא כר' יהודה הנשיא. תוס' הרא"ש. י. מוכיח דהדלקת הנר קודם לחליצת תפילין. תוס' הרא"ש. יא. דודאי תפילין ברישא אלא. תוס' מנהדרין פא. ד"ה היקן. יב. של ר' אליעזר. תוס' הרא"ש. יג. באביו. תוס' הרא"ש. יד. בכל ערב שבת, ולכך הי' תמה ואמר כמדומה שדעת אבא נטרפה, אלא השתא הוא דגער בו אביו. תוס' הרא"ש. טו. ולתרועה נמי קרי תקיעה. תוס' הרא"ש. טז. דתרועה היא. תוס' סוכה נג: ד"ה רבי יהודה. יז. מאי קא פריך. תוס' הרא"ש. יח. אלמא כל מיני בטלטול אסור, אפי' לצורך גופו. תוס' הרא"ש. יט. או למקומו. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

במאי קמיפלגי ז) בפלוגתא דר' אליעזר והורקנוס בנו. המצא פירוש דבריהם במסכת סנהדרין בסוף פרק ד' מיתות (דף נס), תניא כשחלה ר' אליעזר נכנסו חכמי ישראל אצלו והוא יושב בקינוף שלו והן יושבין בטריקלין שלו, ואותו היום ערב שבת היה ונכנס הורקנוס בנו לחלון תפילין, גער בו אביו ויצא בנזיפה. אמר להן חבריו של אבא כמדומה שדעתו של אבא נטרפה. אמר לו דעתך ודעת אמך נטרפה היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבת. סבר ר' אליעזר הדלקת הנר שהוא איסור איסור סקילה קודמת לחליצה תפילין שהיא איסור שבות ורגיל להקדים הדלקת הנר ואחר כן יחלוץ, והורקנוס בנו סבר חליצת תפילין קודמת להדלקת הנר. ותמצא בפרק במה מדליקין דבני מערבא מעשה בר' אליעזר שהיה גוסס בערב שבת עם חשיכה ונכנס הורקנוס בנו לחלון תפילין, ואמר לו בני הנחת מצות הנר שהיא שבות וחייבין עליה כרת ובאת לחלון תפילין שהן רשות ואינן אלא מצוה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבי יוסי בר אבין גם מוכיחים: (ב) תוס' ד"ה אלא וכי דא"כ הא דאמר:

גליון הש"ס

גמרא ושוהה כדי צליית דג. עי' כר"ן בפיקין ובהל' מעוכה דף י ע"ש:

רבינו חננאל

אוכלין בתרומה עד השלים ביה"ש דר' יוסי. אמר רב יהודה אמר שמואל כוכב אחד יום שנים בין השמשות שלשה לילה. תניא נמי הכי ר' יוסי אומר כוכב אחד יום שנים ביה"ש שלשה לילה. ולא כוכבים גדולים הנראים ביום, ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה, אלא בינונים. ירושלמי בתחילת ברכות כמה כוכבים יצאו ויהיה לילה, ר' פינחס בשם ר' אבא בר אבא כוכב א' ודאי יום, שנים ספק, ג' לילה. ואסיקנא הדא דתימר באילין דלית אורחיהון למיחמי ביממא, ברם באילין דאורחיהון למיחמי ביממא לא משערינן בהו. א"ר יוסי בר אבין ובלחוד דתיתמון תלתא כוכבים בר מן(ח) חד כוכבתא. אמר להו רבא לבני מחוזא (ט)אתון דלא קים לכו בשיעורא דרבנן אוקימנא שמשא בריש דיקלא אתלו, פירוש אדליקו שרגא, ביום המעונן במתא חזי תרנגולא אימתי עיילי בקינייהו, בדברא חזו עורבי אימתי עיילו בקינייהו. א"נ אדוני פי' ירקות השדה הן ידועין העלין שלהן בבוקר מתפתחין ומתפשטין ומבין השמשות מתכווצין ונראין כסתומין. העושה מלאכה בשני בין השמשות בע"ש ובשבת חייב חטאת, ממה נפשך אי ביה"ש יום הוא הנה נתחייב במלאכה שעשה בשבת, אם לילה הוא נתחייב במלאכה שעשה בע"ש. ת"ר ו' תקיעות תוקעין בע"ש. תקיעה אחת להבטיל המלאכה שבשדות, שניה להבטיל מלאכה שבעיר ושבחנויות. שלישית להדליק נר דברי ר' נתן, ר' יהודה הנשיא אומר שלישית להלוץ את התפילין כו'. תנא דבי שמואל ו' תקיעות תוקעין ע"ש, התחילו לתקוע ראשונה נמנעו הכל מלחרוש ומלעדור ומלזרוע, ואין הקרובים נכנסין עד שיגיעו רחוקים, הגיעו רחוקים נכנסו הכל ועדיין חנויות פתוחות ותריסין מונחים. תקע שניה נסתלקו התריסין וננעלו החנויות ועדיין החמין והקדירות מונחין ע"ג הכירה. תקע שלישית סילק המסלק והטמין המטמין והדליק המדליק ושוהה כדי לצלות דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ומריע ותוקע ושובת וכו'. ואסיקנא מקום צנוע יש בראש גגו ששם

לתינוק עני. שעל הציבור לפרנסו: **הא ר' יהודה.** שופר מיטלטל וחצוצרות אינן מיטלטלין דמוקצה הוא אבל שופר תורת כלי עליו כדאמרן לעיל: **הא.** דקתני תרוייהו מטלטלין ר' שמעון היא דלית ליה מוקצה: **הא.** דקתני אף שופר אין מטלטלין ר' נחמיה דאמר לתינוק בציבור נמי חזי לגמע לתינוק עני ותו הא דתניא כשם שמטלטלין את השופר כך מטלטלין את חצוצרות מני אלא לא קשיא הא ר' יהודה הא [א]ר' שמעון הא [ב]ר' נחמיה ומאי שופר נמי חצוצרות כדרב חסדא דא"ר חסדא [ג]הני תלת מילי אישתני שמייהו מכי חרב בית המקדש חצוצרתא שופרא שופרא חצוצרתא למאי נפקא מינה לשופר של ראש השנה ערבה צפצפה צפצפה ערבה למאי נ"מ דלולב פתורה פתורתא פתורה פתורה למאי נ"מ למקח וממכר אמר אביי אף אנו נאמר הובלילא בי כסי בי כסי הובלילא למאי נפקא מינה [ג]למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות דמצד אחד כשירה ומשני צדדים טריפה אמר רב אשי [ד]אף אנו נאמר בבל [ה]בורסיף בורסיף בבל למאי

ומאי שופר. דקתני בההיא דר' נחמיה דאקדמיית בה לחצוצרות לאיסורא וכיון דתני אין מטלטלין את השופר הו"א לריך למתני חצוצרות דכ"ש היא הואיל ואינו ראוי לגמע בו תינוק אלא שופר דתנא ריש הוא חצוצרות וחצוצרות דתנא בסיפא הוא שופר דאיתנהו שמייהו כדרב חסדא: **לשופר של ראש השנה.** אין תוקעין אלא באותו שעה הארך קורין חצוצרות והוא שופר או אם בא עם הארך לשאול במה יתקע אומרים לו בחצוצרות: **לצפצפה.** פסולה לולב ועלה שלה עגול וקנה שלה לבן כדאמרן בסוכה[ו]: **פתורה.** מתחילה היו קורין לגדול פתורה ולקטנה פתורתא ועכשיו נשתנו: **אף אנו נאמר.** אף אנו יכולים להוסיף אדרב חסדא לומר שגם זה נשתנה: **הובלילא.** מתחילה היו קורין להמסס הובלילא ולבית הכוסות בי כסי ועכשיו נשתנו: המסס הוא הסמוך לבית הכוסות עשוי סגלגל כמין כדור ומתוכו קליפות הרבה כגלגל של ריחיים וקורין ליניפש"ל ודופנו דק מאד: בית הכוסות סוף הכרס שקורין פאנצ"א ויש בו עודי שקורין דובלו"ן ומתוכו עשוי כמין כוס. עודי בית הכוסות דופן כפולה ודבוקין הכפלים זה בזה בשומן: **מצד א'.** שלא ניקב אלא א' מן הכפלים כשרה שחבירו קותמו: **מב' לדדין.** שניקבו שניהם טריפה. ובית הכוסות הוא דאיכא לפלוגי בין לד א' לשני לדדין אבל בהמסס אפי' מצד א' שלא נראה הנקב לאוזן אין זו פתיחה לפי שהדופן דק מאד: לגיטי

[ו] [לקמן קכ. קכד. קמו. עירובין לה. ביצה לב.], [ז] סוכה לד. ע"ש, [ח] [כתובות עו: מולין מח: נ:], [ט] [סוכה לד. ע"ש], [י] [עי' בערוך ערך מלגלגת ובפנהדרין קט. מאי כוכליף וכו'], [יא] [לקמן קמו.], [יב] [לף לד.], [יג] [שם], [יד] [מולין מב.], [טו] מולין מג.;

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הא ר' יהודה וכו' ומוקי לה בר' יהודה. וע"ש ע"ב תוס' ד"ה הא אין עליה: **בא"ד דאבור לר' יהודה.** עי' פירש"י שם ד"ה אלא לתרגולין:

לעזי רש"י

ציצפי"ל. הקיבה השלישית של מעלי-הגירה. **פאנצ"א [פנצ"א].** הקיבה הראשונה של מעלי גירה. **דובלו"ן.** קיפול בקיבה השניה של מעלי גירה.

מוסף רש"י

חצוצרתא. פשוטה ואינה של לול (סוכה לד.). **שיפורא.** כפוף (שם). **צפצפה.** וענכשיו נשתנית שמה וקורין לו ערבה (שם). **פתורתא פתורא.** בהתחת גדולה והתחת קטנה, ושם היו נוילין לקרות לגדולה תלף קטנה ושל קטנה לגדולה (שם). **אף אנו נאמר.** אף אני יש בידי עוד אחד שנתחלף שמה (שם). **הובלילא.** לניפי"ל (שם). **למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות.** מקום יש בראש הכרס סמוך לסמסס קרוי בית הכוסות, שהוא כמין כוס ויש בו סביב שפתו עודי שני כפלים כפלים ודבוקים וכלנ"ל דלובולי"ן, ומגלת מתנו תחוב בתוכו עודי ומתוך עודיו אפשר לה שלא נקבתה טולה (כתובות עו: וכנע"ז חולין מם.), **דמצד אחד.** שנקבה את דופן הפנימית ולא נקבה את השניה (חולין שם) ואין המחט נראה אלא מבפנים (כתובות שם). **כשרה.** שאין זה נקב (שם) שהכתב מגיע עליה (חולין שם).

רב נסים גאון

למאי נפקא מינה למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות. תגד אצל דלך [המצא עיקר זה] בפרק אלו טריפות (דף נ) ובכתובות בפרק המדיר (דף עו).

רבינו חננאל

ותניא מטלטלין שופר וחצוצרות ותניא מטלטלין שופר ולא חצוצרות. וארקיסנא להו הא ר' יהודה הא ר' שמעון והא ר' נחמיה.

הדרן עלך במה מדליקין.

עין משפט נר מצוה

קלח א מי' פכ"ה מהל' שבת הל' ג סמע לאוין סה טוש"ע מ"ח סי' שם סעיף ג ד:

תוס' ישנים

א) ועוד קשה הא דל"ל אמיי (שם) לרבה אלינא דר"נ קנמות היכי מטלטלים לה ולרבה (דיניה) [אלינא דר"נ] מי ניחא הא לא מטלטלי אלא לתשמיש המיוחד לו ותוסק ר"ת מו':

מוסף תוספות

א. א"כ רב היכי ס"ל הכי. תוס' הרא"ש. ב. דאמ' דבר שמלאכתו לאיסור מטלטלו, לצורך מקומו אסור. תוס' הרא"ש. ג. ומוקי לה ברפוי וכו' יהודה וכדתניא רבי' ודייק שעמא דרפוי, הא אינו רפוי לא, ופריך לדבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור, לצורך מקומו מותר, ומשני ההיא ר' יהודה משום ר' אליעזר היא, אבל ר' יהודי גופי' ס"ל אפי' אינו רפוי מותר. תוס' הרא"ש. ד. ומנין פשוט לו דההיא משנה ר"ש היא, אלא לאו משום דפשיטא לי' דכולה מתניתי' דכל הכלים כר"ש אתיא. תוס' הרא"ש. ה. אלא משמע דפשיטא לי' לתלמודא דליכא מאן דשרי דבר שמלאכתו לאיסור מחמה לצל. תוס' הרא"ש. ו. שיהא מפולש. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. ז. ואגב דנקט מצד אחד כשרה נקט נמי מב' צדדין טריפה אע"ג דמילתא דפשיטא היא. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. ח. ומדובק שם בשומן. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. ט. דאותו דבקות. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. י. אפי' וכו' שניקבו שני העודות וכו' שלא יצא הרעי. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. יא. רבותא קמ"ל, לפי שיש לו שני עודות, וקמ"ל. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. יב. אפ"ה כשרה עד שניקבו שניהם וכו' וא"ת הא אמרינן וכו' למאי נפק"מ למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות, והשתא מאי נפקותא איתא, הא בתרייהו אמרי' מצד א' כשרה מב' צדדים טרפה גם בהובלילא, ר"ל. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. יג. בהובלילא דהיינו המסס. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. יד. כיון שלא ניקב אלא חצי עור והנשאר מגין יפה. ריטב"א. טו. עכשיו. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. טז. היינו מה שהיו רגילים לקרות בית הכוסות. תוס' מולין נ: ד"ה ממט. יז. ואין חבירו מגין עליו. ריטב"א. יח. ותנא בית הכוסות ממש קתני. ריטב"א. יט. וכ"ש בהמסס. כ. ואפי' אח"ל דאין סברא שיהא טריפה הואיל ולא ניקב אלא חצי עור. תוס' מולין נ: ד"ה ממט.

א ר' יהודה. לר' יהודה מטלטלין שופר אע"ג דמלאכתו לאיסור שרי לטלטלו לצורך גופו ומקומו כדמוכח בפרק כל הכלים (לקמן קכד:) דאמר רב מכבדות של מילתא מותר לטלטל בשבת ושל תמרה אסור פירוש לפי שמלאכתו לאיסור ור' אלעזר אמר אף של תמרה במאי עסקינן אילימא לצורך גופו ומקומו בהא ליימא רב של תמרה לא והא רב כרבא ס"ל דשרי דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ואי ר' יהודה אסר[א] והא רב סבר כר' יהודה דאית ליה מוקצה ובפרק תולין (לקמן דף קמח: ושם) גבי הא דפריך לתנאי[ב] [ורבא] ממגעל שעל גב אתימוס[ג] משמע בהדיא דשרי ר"י בדבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ומקומו ותניא נמי בפרק כירה (לקמן דף מד.) ר' יהודה אומר כל הנעזר של מתכת מטלטלין חוץ מן הגר שהדליקו בו בשבת אבל בחצוצרות אסר משום דכיון דלא חזי למלאכת היתר אלא מעט מקלה ליה לגמרי ממלאכת היתר והוי כמטה שיחדה למעות והניח עליה מעות דאמר רב יהודה א"ר (לקמן דף מד:) דאסור לטלטלה[ד] ומוקי לה כר' יהודה וכמו קינה של תרנגולים דמשמע לקמן (דף מה:) [ה]דאסור לר' יהודה אפי' לצורך גופו ומקומו: **הא ר' שמעון.** דליית ליה מוקלה אלא מוקלה מממת חסרון כיס ודוקא לצורך גופו או מקומו הוא דשרי אבל מחמה לצל מודה ר"ש דאסור דתנן בפרק כל הכלים (לקמן דף קכב:) נוטל אדם את הקורנס לפצע בו את האגוזים קודם לאתון בו דבילה אבל מחמה לצל אסור וכר' שמעון היא מדקתני סיפא ממט של יד ליטול בו את הקוף והבאנתנקין (פגהדרין דף פד:) מוקי לה כר' שמעון ובשילהי המורג (לקמן קז.) נמי מוכח מינה דמפיס מורסא מותר לכתחילה והיינו דמפיס מורסא מוקמא כר"ש ברים פ' ח' שרצים (לקמן דף קז:) ובפ' בתרא (לקמן קט.) נמי פשיטא לן דמתניתין דכל הכלים אתיא כר"ש דקאמר דבמוקלה ממחת חסרון כיס מודה ר"ש דתנן כל הכלים ניטלין בשבת חוץ ממסר הגדול ויתד של מחריסה[ד] וגבי מכבדות של תמרה (דף קכד:) דפריך אלא מחמה לצל בהא ליימא ר' אלעזר אף של תמרה ואי שרי ר"ש אף מחמה לצל מאי קושיא דילמא ר' אלעזר כר"ש ס"ל[ה]:

הא ר' נחמיה. היינו דאסרה שופר וחצוצרות דתניא בפרק חבית (לקמן דף קמו.) אפי' תרווד אפי' טלית אפי' סכין אין נוטלין לשום צורך דהא מיוחד למלאכת איסור ואגן בעינן שיהא מיוחד לצורך אותו דבר שנטלו בשבת ובקשה לר"ת דאמר בפרק חבית (ג"ז שם) מותלות של תמרים ושל גרוגרות מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך ומוקי לה כר' נחמיה וכן בפרק בכל מערבין (עירובין דף לה. ושם) הכא במנעול דקטיר במיתתא ובעי סכינא למיפסקיה ומוקי כר' נחמיה ואמאי אסר בסכין כיון שהוא עומד ומיוחד לתחיכה והר"ר שמעון הזקן הקשה לפירוש הקונטרס דהיכי קאמר רבא בפרק כל הכלים (לקמן דף קכד.) ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' כלי שמלאכתו להיתר לצורך גופו או לצורך מקומו אין מחמה לצל לא היכי שרי לצורך מקומו והלא אין זה תשמיש המיוחד לו א) ודוחק ר"ת לומר לפי' הקונטרס דקערות אחר שאכלו בהן דדרך להסירן כל שעה משיב לורך מקומו תשמיש המיוחד לו וגרסה לר"ת דלא שרי ר' נחמיה אלא תשמיש הרגיל לעשות בו בחול אפי' אינו תשמיש המיוחד לו ואפי' דבר שמלאכתו לאיסור שרי כיון שדרך אותו תשמיש לעשות ממנו בחול כגון קורנס לפצע בו את האגוזים וקורדום לחתוך בו את הדבילה והיינו לצורך תשמישו דקאמר כלומר מה שרגיל לעשות בו בחול ולא אתא לאפוקי אלא מחמה לצל וכגון תשמיש שאינו רגיל לאתון כגון חותלות של תמרים בסכין או מגעול דקטיר במיתתא ושופר נמי אין דרך בחול לגמע בו מים לתינוק והסקה בכלים דתניא בפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:) ב) אין מסיקין בכלים כו' ומוקי לה כר' נחמיה ומבית ר"ת דאיה ר"ת דאיה מפרק כל הכלים (ג"ז שם) דתנן כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך ר' נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך ומפרש רבה בגמרא דבר שמלאכתו להיתר לצורך גופו ולצורך מקומו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אין לצורך מקומו לא והשתא מה לו להזכיר דבר שמלאכתו לאיסור כיון דמתניתין לא איירי אלא במלאכתו להיתר ולאפי' משום ר' נחמיה נקטיה דבעי למימר ואתא ר' נחמיה למימר דאפי' דבר שמלאכתו להיתר כו' ומשום דמשוה ר' נחמיה מלאכתו להיתר למלאכתו לאיסור נקט מלאכתו לאיסור דלר' נחמיה תרוייהו לצורך גופו שרי ולצורך מקומו לא ולרבא תרוייהו לצורך גופו ומקומו שרי מחמה לצל לא ולשון אפי' משמע נמי הכי:

למחט שנמצאת. דתניא בהלו טרפות (חולין דף נ. ושם) ובהמדיר (כתובות דף עו:) מלד אחד שלא נראה הנקב לאוזן טרפה ואפי' בקונטרס הוא דאיכא לפלוגי הכי אבל בהמסס אפי' מלד אחד שלא נראה הנקב לאוזן טרפה דאין זו פתיחה והקשה ר"ר אליעזר ממי"ן דהא תנן [ו]המסס ובית הכוסות שניקבו לאוזן משמע דבהמסס נמי לא מיטרפה אלא בנקב מפולש ואור"י דהאי לאוזן לא לגמרי לאוזן[ז] אלא כלומר לצד אוזן לאפוקי ניקבו זה לאוזן זה דכשירה כדקתני בתר הכי וקמ"ל דמלד אחד כשירה אע"ג דניקב עור אחד שלם אבל הא דקתני מב' צדדין טרפה אין חידוש[ח] אי נמי מב' צדדין טרפה נמי חידוש הוא דקמ"ל אע"פ ששוכב על המסס[ט] וס"ד[י] שמגין[יא] כמו חלחולת שנקבה וריכים מעמידין אותה דכשירה קמ"ל דהכא טרפה ור"ת אומר דבהמסס נמי מלד אחד כשירה ופשיטא דלא הוא טרפה אא"כ ניקב נקב מפולש לאוזן דאין סברא כשהיא טרפה בשום מקום אלא בנקב מפולש והא דנקט בברייתא בית הכוסות לאשמועינן מלד אחד כשירה[יא] אע"ג דניקב עור שלם[יב] ונפקא מינה הא דשמעינן דאיסתני שמייהו אע"ג דדיגם שוה דאי לא אשמעינן ה"א דהאי דקתני מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות היינו[יג] דקרו השתא בי כסי שאין לו אלא עור אחד והוה אתי למימר דדוקא בההוא מלד אחד כשירה[יד] אבל במאי דקרו[טו] הובלילא[טז] אפי' מלד אחד טרפה כיון שניקב עור אחד שלם[יז] להכי אשמעינן דאיסתני שמייהו[יח] דאפי' בהובלילא מלד אחד כשירה[יט] ועוד אור"י דמגיגו למימר כפי' רש"י דבהמסס אפי' מלד אחד טרפה[כ] דאיסתני שמא ניקב לאוזן וחזר והבריא כמו יבש לו קוץ בווסט[כא] דהכי הלכתא התם דאיסתני שמא הבריא וחוששין לספק דרוסה ואפי' למאן דלא חיש התם בקוץ שמא במחט שהוא דק חיש והא דבעי באלו טרפות ניקבו לאוזן היינו כגון דידעינן דשוב לא הבריא כגון שהלכה מחט בפנינו ושחטוה מיד: נפקא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נפקא מינה לגיטי נשים. מה שפי' בקונטרס לענין שיהא שם עירו ושם עירה אין נראה לרש"ל דבגד הוא שם מדינה ולא שם העיר כדאמר בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף עח.) כל האדלות עיסה נאדר ישראל ואדר ישראל עיסה לנבל וקאמר נמי התם [1] עד היכן היא נבל ולא אשכחן שום דוכתא עיר ששמה נבל אלא מדינה היא ואין כותבין שם מדינה בגט:

הדרן עלך במה מדליקין

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא. נראה לר"י דקש היינו זגבות השבולים שנשאר בשדה[א] הנקרא אשטובל"ל בלעז ותבן הוא הנקצר עם השבולת דהכי משמע לקמן בפרק שואל (לקמן דף קג:) דקאמר בשלמא קש משכחת לה במחובר אלא תבן היכי משכחת לה ומסיק בתבנא סריא והא דאמר בריש המקבל (בבא מציעא דף קג.) גבי מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור משום דאמר ניחא לי דתיתבן אדעאי הוה ליה למימר דמיתקש דהשתא בקרקע נקרא קש כדפירש רש"י אלא משום דתיתבן משמע טפי לשון זיבוב [ב] נקט ליה [ג]: **לא יתן עד שיגרוף.** פירש בקונטרס משום תוספת הבל ואין נראה לר"י"ג דאפילו גרופה וקטומה היא תוספת הבל יותר מכמה דברים השנויין בבמה טומנין[ד] ועוד דתניה שרי להסהות אף כשאינה גרופה[ה] ואלא אסרו מוסיף הבל אלא דוקא בהטמנה[ו] אבל להסהות שרי[ז] וכשאינה גרופה אסרי רבנן דתנייה משום דילמא אתי לאחמויי:

חמין ותבשיל. נראה לר"י דסתם חמין ותבשיל היינו אפי' לא בשיל כל צרכו אלא כמאכל בן דרוסאי דהא כי מוקי מתניתין להחזיר תנן[ח] הוי מתניתין כתנייה דשרי חמין ותבשיל להסהות על גבי כירה אפילו בשאינה גרופה אפילו לא בשיל כל צרכו ולא כרבנן ואמאי ודילמא מתניתין אפילו כרבנן ומתני' בחמין ותבשיל שנתבשלו כל צרכן דמודו רבנן דמשהין ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה[ט] אלא ודאי משום דסתם חמין ותבשיל כמאכל בן דרוסאי דף לח.) גבי קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר ע"פ שיש לדחות ושם אפרש בע"ה ואפילו אי סתם חמין ותבשיל לא הוה בשיל כל צרכו צריך לומר הא דאסרי בית שמאי להחזיר היינו אפילו חמין שהומאו כל צרכן וכן לבית הלל בשאינה גרופה מדקאמר בגמרא (דף לח:) ואף רבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת דאמר רבי אושעיא פעם אחת כו' והעלנו לו קומקומום של חמין ומזגנו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו ואי לא אסיר בהוחמו כל צרכן מנא ליה דמחזירין אפילו בשבת דילמא הוחם כל צורכו הוה ואם סתם חמין ותבשיל הוי בין בשיל כל צרכו בין לא בשיל אם כן סברי בית שמאי מצטמק ויפה לו אסור כיון דאסיר תבשיל שבישל כל צרכו כן היכי שרי חמין שלא הוחמו כל צרכן והא יפה לו הוא ואור"י דודאי תבשיל אסרי בית שמאי משום דלעולם יפה לו אע"ג דנתבשל כל צרכו אבל חמין שאין יפה להם אלא עד כדי יפה כל מכאן ואילך רע להן כדמוכח לקמן[י] לא אסרי בית שמאי[יא] דליכא למיגזר שמא יחתה בנאלא מיתוי יוחמו כל צרכן: **וב"ה אומרים אף מחזירין.** אפילו בשבת מחזירין [ב]כדאמר בגמרא ולשון זוטלין נמי משמע[יב] דבשבת מיירי דבאמת לא הוה צריך למיתני זוטלין[יג]ולמאן דאסר להחזיר אסר אפילו בחול לבית הלל בשאינה גרופה ולבית שמאי אפי' בגרופה מדקאמר בגמרא לדברי האומר מחזירין מחזירין אפילו בשבת משמע דעיקר פלוגתא הוי בחול ועוד מדקדק ר"ת מדקאמר לא יתן **עד שיגרוף**[יד] ואי לא יתן לא יחזיר בשבת הוא איך יגרוף או יקטום בשבת [טו]והוה ליה למימר אלא אם כן גרף וקטם אלא בחול נמי אסור להחזיר ואי"ת מה שיעור הוא נותן לאסור בע"ש דהיכא דסלקו בהשכמה פשיעא דשרי להחזיר ואומר ר"י דמשעה[יז] שלא יוכלו להרתיחו מבעוד יום אסור להחזיר[יח] ומיהו[כ] בשבת אפילו רותח אסור להחזיר למאן דאסר דאי לאו הכי מנא ליה דרבי אושעיא סבר מחזירין אפילו בשבת[כא] דילמא קומקמוס של חמין רותח הוה[כב] ועוד אומר ר"י דמלינו למימר דבערב שבת נמי אסור[כג] להחזיר אפילו רותח משעה שאם היה קר לא היה יכול להרתיח מבע"י[כד] והיכי שרי להחזיר קדרה על גבי כירה בשבת והא אמר בפרק המביא כלי יין (ביצה דף לב: ושם) דציעים וקדרה וחביתא ופוריא[כה] מלמעה למעלה אסור משום הבל[כו] ואור"י דכי אסרו בהמולא תפילה ואח"כ הכיסוי אבל[כז] הכא שדופני הכירה כבר עשויות מאיליהן[כח] לא אחמור רבנן לאסור ליתן קדרה על גבה ומיהו הא דאמר בהמולא תפילין (עירובין דף קב.) גבי דיכרי דרב הונא דאמר ליה כיון בודיא ושייר בה עפה למחר מוסיף על אוהל ערלי הוא משמע דבלא שיור אסור אע"ג דהדפנות כבר עשויות אור"י התם משום דדמי להבל עופי[כט] אסור אפי' בלא עשיית דפנות אבל קדרה דלא דמי להבל דולי האי לא אסרו חכמים בלא עשיית דפנות:

לעולם

למאי נפקא מינה לגיטי נשים:

הדרן עלך במה מדליקין

כירה [א]שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין: **גמ'** איבעיא להו האי לא יתן לא יחזיר הוא אבל לשהות משהין אף על פי שאינו גרוף ואינו קטום ומני חנניה היא דתניא [ב]חנניה אומר [ג]כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי כירה אע"פ שאינו גרוף ואינו קטום או דילמא [ד]לשהות תנן ואי גרוף וקטום אין אי לא לא וכל שכן להחזיר ת"ש מדקתני תרי בבי במתני' ב"ש אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל ב"ש אומרים נוטלין אבל לא מחזירין וב"ה אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן הכי קתני כירה שהסיקוה בקש ובגבבא משהין עליה תבשיל בגפת ובעצים לא ישהא עד שיגרוף או עד שיתן אפר ומה הן משהין בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל וב"ה אומרים חמין ותבשיל וכי היכי דפליגי בלשהות פליגי נמי בלהחזיר שבית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אלא אי אמרת להחזיר תנן הכי קתני כירה שהסיקוה בקש ובגבבא מחזירין עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יחזיר עד שיגרוף או עד שיתן אפר ומה הן מחזירין בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין תו למה לי לעולם

גיטי נשים. דקיימא לן[ב] בני בבל בקיאין שלריך לכתוב גט לשמה והמביא גט משם אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ובני שאר ארלות אין בקיאין וצריך ובכשיו בני בורסיף היו בבל ובבל של עכשיו היא בורסיף והן עמי האחר כדאמרינן בעלמא (פסחים דף קט.) בור שאפי' שנטלו מימיו. ואני אומר נפקא מינה לגיטי נשים לענין שיהא שמו ושמה ושם עירו ועירה פסול וצריך לכתוב שם של עכשיו:

הדרן עלך במה מדליקין

כירה. עשויה כעין קדירה ונותנין קדירה לתוכה: **קש.** זגבות השבולין: **גבבא.** הנגבב מן השדה אשטובל"ל: **גפה.** פסולת של שומשמין שהוליא שומנן: **עד שיגרוף.** הגבלים משום דמוסיף הבל וטעמא פרישנא בפרק דלעיל[ג] שמא יחתה בגחלים: **או עד שיתן אפר.** על גבי גחלים לכסותם ולענין: **בית שמאי אומרים.** נותנין עליה חמין אחר שגרפה דלא לריכי לבשולי דליכא למגזר[ד] שמא יחתה: **אבל לא תבשיל.** דניחא ליה בישולה ואתי לאחתויי. מ"ר מתקיימה מחשבתו ומיחזי כמבשל [ה]: **לא מחזירין.** בשבת דמיחזי כמבשל: **אף מחזירין.** הואיל וגרוף: **גמ' קטום.** היינו נתן אפר על הגחלים דאפר מתרגמינן קיטמא[ו]: **פרי בני.** בית שמאי אומרים חמין וכו' ותו תנא בבא אחריתי נוטלין ולא ממחזירין: **ומה הן משהין.** בגרוף וקטום: **פליגי נמי בלהחזיר.** אם המותר לשהות כגון חמין לבית שמאי וחמין ותבשיל לב"ה: **אלא אי אמרת להחזיר תנן הכי קתני.** כלומר ע"כ הכי מפרשת: **ב"ש אומרים נוטלין ולא מחזירין.** ע"כ אתבשיל קיימי דהא שרו בחמין: **הא תו למה לי.** הא תנא ליה דישא אבל לא תבשיל: לעולם

א א ב ג מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה ד ה סמג לאוין קס טור"ש ש"ע סי' רנג סעיף ג:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וב"ה אומרים וכו' וה"ל **אאא"ב** נרף. בגע"ש הא מלינו סה בפ"ק דף ד ע"ב עד שיעמיק כו' כגון שסעמיק:

מוסף רש"י

לגיטי נשים. דקיימא לן (גיטין ג.) המביא גט ממולה לאלרן צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם, אי משום דאין מלוין לקיימו ואי משום דאין בקיאין לשמה, והמביא מאלרן ישראל אינו צריך לפי שבקיאין לשמה ועולי רגלים מלויין להביר אחיתם עדים לקיימו, ואמרינן התם (ו.) בבל אלרן ישראל לגיטין, לפי שהן בני תורה ובקיאין לשמה ומי ישיבה מלויין ליולן ולגמוד משם תורה מבל מקומות, ומורסיף אמוץ לבבל ואינו אלא מימיו ולא נשתייר בו כלום, והמביא משם צריך שיאמר, אבל עכשיו אתלף שמם. הלבך המביא מבבל צריך שיאמר ומבורסיף אין צריך (שובה לד:)

הדרן עלך במה מדליקין בן דרוסאי. לפעים היה ומבשל כיושלו שלים (לעיל כ.) ואוכל כל דבר המבושל קצת (ע"ז לח.).

מוסף תוספות

א. לאחר קצירה. מי' הר"ן. ב. ובנין. תוס' הרא"ש. תוספת הבל בשהיה. תוס' הרא"ש. דא"כ, אפי' גרף ונתן את האפר ליתסר. ריעב"א. ד. משום תוספת הבל. תוס' הרא"ש. ה. אלא ודאי דלא שייך טעמא דתוספת הבל לענין שהיה. תוס' הרא"ש. ו. ואי בהטמנה, לא התיר תנניה לשהותו בהטמנה בכירה שאינה גרופה ואינה קטומה ואפי' כמאב"ד, משום דהו"ל הטמנה בבחלים ממש דמוסיפין הבל ואסור, ואפי' מבעוד יום. רשב"א. ז. כי החמירו בהטמנה יותר משהייה שהקדירה עומדת מגולה. ריעב"א. ח. אבל לשהות משהינן אע"פ שאינו גרוף וקטום. תוס' הרא"ש. ט. דהא דפליגי רבנן עלה דתנניה היינו בדלא בשל כל צרכו אלא כמאכל בן דרוסאי. תוס' הרא"ש. י. [ב]פלוגתא דר"מ ור' יהודה. תוס' הרא"ש לח. יא. אע"ג דהשתא יפה להם. תוס' הרא"ש לח. ד"ה הקשה. ב. (ז)מתני'. תוס' הרא"ש. יג. [ד]מה חידוש הוא שנוטלים אי לאו דאיירי בשבת דלא תימא כיון שנטלו שנסתלקה שהיה וכשמחזירין הו"ל תחלת שהיה בשבת. תוס' הרא"ש. יד. דלא תימא דבלילי שבת הוא דמחזירין דכי דאהדורי לצורך מחר שקיל לה אבל ביום. ריעב"א. טו. אלא לאכילה דהשתא בעי לה. רשב"א לח. ד"ה לדברי. טז. וכמטמין לכתחילה הוא ולא חשיבא חזרה דהא בטלה תורת הטמנה. ריעב"א לח. ד"ה לדברי. יז. או עד שיתן את האפר. תוס' הרא"ש. דאלמא משמע דחזרה בשעה הראויה לגריפה היא. רשב"א לקמן לח. קוד"ה לדברי האומר. יח. שהוא סמוך לחשיכה כ"כ שכשהתבשיל צונן. מי' הר"ן. יט. וכל כה"ג מקרי חזרה, וכי יהיב לה ע"ג כירה מקמי הכי מקרי שיהוי. מי' הר"ן. כ. השתא צריכנא למימר דער"ש חלוק משבת. תוס' הרא"ש. כא. מדקאמר והעלינו לו קומקום של חמין ומזגו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו. תוס' הרא"ש. כב. ולכך החזירוהו. אלא ודאי מאן דאסר אסר אפי' ברותחת. תוס' הרא"ש. כג. לב"ש. מי' הר"ן. כד. משום גזירת הרואים, וב"ה שרו. מי' הר"ן. כה. מלמעלה למטה שרי. תוס' הרא"ש. כו. כלומר, אם רוצה לעשות דפנות של עץ ולשפות עליה קדרה, צריך לאחוז הקדרה באויר, ואח"כ יעשה הדפנות של עץ לעשות מדורה, אבל לעשות הדפנות תחילה, ואח"כ לשים עליה הקדירה, אסור משום בנין אהל, והכא ממטה למעלה הוא, שכבר דפנות הכירה עשויין. תוס' הרא"ש. כז. אם עשה האהל בלא מחיצות שרי. תוס' ביצה לב: ד"ה מלמטה. כח. מתחילה. תוס' ביצה לב: ד"ה מלמטה. כט. ובנין גמור. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) גיטין כ., ב) [גיטין ו.], ג) [דף לד:], ד) במ"ש: ליקח למיתם, ה) [במדבר יטן], ו) [דף עח:], ז) [וע"ע תוס' ב"מ קנ. ד"ה המקבל],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל לא תבשיל וכו' המבשל הס"ד ואמ"כ מ"ה אבל לא:

לעזי רש"י

אישטובל"א. שלף.

תוס' ישנים

א) ולא ליה לומר דתנא רישא דאפילו בחול אין מחזירין לב"ש כדמשמע עד שיגרוף ומיפא קתני דאפילו בשבת מחזירין לב"ש כדמשמע דבלאו הכי בבא סבלא הוא דבתרוייהו פליגי דהא לי' לבשהות תנן ליכא אלא חד בבא בהאחרת ומהכ"מ אומר לפי משום ב"ש מני מיפא לא ה"ל למימרי דבני בית שמאי: **ב)** ומיהו רש"י פי' בגמרא [בדף לח: ד"ה מחזירין] מחזירין אפילו בשבת לתחתא יד דנראה לאין דעתו לתחיר טו ונעלה הטמנה טו אבל בלילה אין נראה כן:

רב נסים גאון

נפקא מינה לגיטי נשים. כלומר בדאלך [בזה], המביא גט מבבל או מבורסיף אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם, לדבריהם שאמרו במסכת גיטין בפרק א' (דף ו) בבל רב אמר כארץ ישראל לגיטין מכי אתא רב לבבל. ובפרק עשרה יוחסין (דף עב) היכא חביל ימא, אמר רב פפא סבא משמיה דרב זו פרת בורסיף.

ובבראשית דר' אושעיא (פרשה לח) חד תלמיד ר' יוחנן הוה יתיב קדמוי הוה מסבר ליה ולא סבר. אמר ליה מה דין לית את סבר, אמר ליה דאנא גלי מן אתראי. אמר ליה מן הדין אתר את, אמר ליה מן בורסיף. אמר ליה לא תאמר כן אלא בולסיף שנאמר כי שם בלל ה' שפת כל הארץ. ובגמרא דבל ישראל יש להן חלק [סנהדרין דף קט] אמרו אמר רב יוסף בבל בורסיף סימן יש לתורה, מאי בורסיף אמר רב אסי בור ספת. ואדוננו האיי ז"ל אמר בבל בורסיף ובורסיף בבל, כוונת דבר זה לאותה ששנינו במשנה, שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה פסול, הרי נודע כי בבל ובורסיף עיר אחת הן והגט כשר.

סליק פרק במה מדליקין

רבינו חננאל

פרק שלישי

כירה שהסיקוה בקש ובגבבא וכו'. כירה זו היא מקום שפיתת ב' קדרות. איבעיא להו הא דתנינן לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן האפר על גבי גחלים, נתינה זו בע"ש [היא] דקס"ל דאסור לשהות ע"ג כירה אא"כ [נ"א: אלא אם היא] גרופה וקטומה, או דילמא נתינה זו החזרת הקדירה היא בשבת, דקס"ל דאסור להחזיר אלא ע"ג כירה קטומה או גרופה אבל לשהות מותר, ומתניתין מני חנניה היא דתניא כל דרוסאי כל שהוא כמאכל בן דרוסאי מותר לשהותו על גבי כירה אע"פ שאינה גרופה או קטומה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לעולם אימא לך להחזיר תנן וחסורי מיחסרא כו'. [9]א"ר משוס דקיי"ל כחנניה כמו שפירש בע"ה דחיק לאוקמא מתני' כוותיה: **אא"ב** להחזיר תנן היינו דשני בין תוכה לעל גבה. פי' בקונטרס משוס דאי להחזיר תנן (ה) א"ל לשהות משהין אפילו בפיה גרופה לכי מתקרינן ליה חסורי מלגו אשריותא לשהות על שאינה גרופה קאי: **היינו דשני בין תוכה לעל גבה.** דכי מסהי לתוכה דשאינה גרופה מטמנן ממש בגחלת: **אלא אי אמרת לשהות** פנן. דאפילו לשהות בעי גרופה כיון דגרופה ומכעוד יום הוא נומנו לתוכה מה לי תוכה מה לי על גבה: **אריש.** עד שיגרוף: **אסיפא קאי.** דאיירי בחזרה אבל ריש לשהות הוא ובין תוכה ובין גבה שרי: **שפי בירום המאימום.** מחוברות יחד וקיר של חרס מפסקת ביניהם: **משהין על גבי גרופה וקטומה.** דלא חיישינן משום דסליק לה הבלא מאיך: **ומה הן משהין.** על הגרופה: **לא יחזיר.** בשבת: **אא"נ.** דיש דמתניתין לשהות קאמר דבעי גרופה ובלשהות פליגי בחמין ובתבשיל ובגרוף וסיפא פליגי בחזרה מתני' ר' יהודה היא. אלא אי אמרת להחזיר תנן דבעי גרופה אבל לשהות לא בעי גרופה ופלוגתא דחמין ותבשיל כשאינו גרוף כדקתמסרת ומתרלת לה: **קשיא לב"ש בחדא.** דקאמרי ב"ש במתני' משהין חמין אף בשאינו גרוף והכא קאמר רבי מאיר לב"ש דאפילו גרוף ולא כלום וב"ש כשאינו גרוף. והא כולה חדא פירכא היא דבית שמאי לא שני להו בין גרוף לשאינו גרוף: **ולב"ה בארבי.** דבמתניתין שרו בית הלל לשהות חמין ותבשיל אף בשאינו גרוף והכא קתני דבגרוף חמין אין תבשיל לא ובשאינה גרוף אין משהין כלל ולענין חזרה בגרוף תנן במתניתין לב"ה מחזירין והכא קתני עקר דברי הכל לא יחזיר: **ואי' ר' יהודה.** דאמר נמי כי מתניתין מ"מ גרופה וקטומה קשיא דמתניתין תרלת דפלוגתא קמייתא בשאינו גרוף ושרו ב"ש חמין ובית הלל חמין ותבשיל והכא קתני אין משהין על גבי שאינה גרופה ואינה קטומה כלל ופלוגתא לשהות בגרופה וקטומה: **בחמין ותבשיל ונוטלים ומחזירין.** דמוקי פלוגתא דב"ש וב"ה בשהיית חמין ותבשיל דבית שמאי שרו חמין ותבשיל לא וב"ה חמין ותבשיל הלא כר' מאיר דאמר לב"ש לא כלום: **מהו לסמוך.** קדרה אבל דופן הכירה בלא גרופה שהכירה מטולטלת היא ומושיבים אותה על גבי קרקע: **גבה.** עובי שפתה או כסוי שעל חללה: **דמדלי.** הקדרה על גבי הכירה: **ונתלבנה.** חזרה והובערה: **הפס נוטלין ומחזירין בחד מקום.** ולא שייך למתני מחזירין עד דתני נוטלין: **נעורה.** אריש"ש: **שהוחמו לל צרכן.** דליכא למיחש למיתוי: מלטמק

נעולם אימא לך להחזיר תנן. ואילו לשהות אע"פ שאינו גרוף שרי: **והך חזרה דאמרי לך.** לא יחזיר עד שיגרוף דכי גרוף מיהא שרי: **ואו דברי הכל היא.** ולבית שמאי לא סבירא להו: **לא שנו.** שריותא דמתני' אלא על גבה דלא נפיש הבלא כולי האי אבל תוכה אסור: **אי אמרת בשלמא להחזיר תנן.** אבל לשהות משהין אפילו בשאין גרופה לעולם אימא לך להחזיר דתנן מתניתין מני רבי יהודה היא ולא ר' מאיר דאמר לב"ש לא יחזיר עד שיגרוף ואינו קטום ומה הן משהין בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל והך חזרה דאמרי לך לאו דברי הכל היא אלא מחלוקת בית שמאי ובית הלל שבית שמאי אומרים נוטלין ולא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין ת"ש דאמר ר' חלבו א"ר חמא בר גוריא אמר רב לא שנו אלא על גבה אבל לתוכה אסור אי אמרת בשלמא להחזיר תנן היינו דשני בין תוכה לעל גבה אלא אי אמרת לשהות תנן מה לי תוכה מה לי על גבה מי סברת ר' חלבו אריש קאי אסיפא [8]קאי ובית הלל אומרים אף מחזירין ואמר ר' חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב לא שנו אלא על גבה אבל תוכה אסור [9]תא שמע [2]ב' כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה ואינה קטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואין משהין על שאינה גרופה ואינה קטומה ומה הן משהין בית שמאי אומרים ולא כלום ובית הלל אומרים חמין אבל לא תבשיל עקר דברי הכל לא יחזיר דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין אי אמרת בשלמא לשהות תנן מתני' מני רבי יהודה היא אלא אי אמרת להחזיר תנן מתניתין מני לא רבי יהודה ולא ר' מאיר אי רבי מאיר קשיא לב"ש בחדא ולבית הלל בתרתי אי רבי יהודה קשיא גרופה וקטומה לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כרבי יהודה בחדא בחמין ותבשיל ונוטלין ומחזירין ופליג עליה בחדא דאילו תנא דידן סבר לשהות ואף על פי שאינו גרוף וקטום ורבי יהודה סבר בלשהות נמי גרוף וקטום אין אי לא לא איבעיא להו מהו לסמוך בה תוכה וגבה אסור אבל לסמוך בה שפיר דמי או דילמא לא שנא תא שמע שתי כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה וקטומה משהין על גבי גרופה וקטומה ואף על גב דקא סליק ליה הבלא מאידך דילמא שאני התם דכיון דמידליא שליט בה אוירא תא שמע דאמר רב ספרא אמר רב חייא קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין עליה ונוטלין ממנה ומחזירין לה שמע מינה לסמוך נמי קטמה אין לא קטמה לא ולטעמיך נוטלין ממנה דקתני קטמה אין לא קטמה לא אלא תנא נוטלין משום מחזירין הכא נמי תנא סומכין משום מקיימין הכי השתא התם נוטלין ומחזירין בחד מקום הוא תנא נוטלין משום מחזירין אלא הכא סומכין בחד מקום הוא ומקיימין בחד מקום הוא מאי הוי עלה ת"ש [3]כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין לה ואין מקיימין אא"כ גרופה וקטומה [4]גחלים שעממו או שנתן עליה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה אמר ר' יצחק בר נחמני א"ר אושעיא קטמה והובערה משהין עליה חמין שהוחמו כל צורכן ותבשיל שבישל כל צורכו

שמע

ב א מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה י' סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רנ: סעיף כ:
ג ב שם סעיף ח בהג"ה:
ד ג מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ח:
ה ד מיי' שם הלכה ד:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אא"נ וכו' דאי להחזיר תנן אבל לשהות:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לעולם וכו' משום דקיי"ל כחנניה. כענין זה בתוספות מגילה דף יט ע"ב ד"ה ודילמא:

תוס' ישנים

א) ופסקי דרב מוקי מתני' בלהחזיר אבל לשהות אפילו פיה גרופה שרי מלטמק וכע"ז יוחנן אפי' מלטמק ויפה לו:

מוסף תוספות

א. (ד)מהא משמע דהלכתא כחנניה, דאי לא, אמאי דחיק נפשי' תלמודא להסורי למתני', לימא להשהות תנן ואתיא מתני' כפשטה, אלא. מי' הר"ן. ב. אלמא שרי להשהות אפי' בתוך התנור שאינו גרוף. תוס' הרא"ש. ג. כיון דבע"ש איירי. תוס' הרא"ש. ד. [ב]שבת. תוס' הרא"ש. ה. כיון דשרי כשהגיע למאכל ב"ד ואע"פ שצריך בשול, סברא הוא דכל שכן. ויעב"ל. ו. ראוקימנא כדי שיצאולו כמאכל ב"ד. ויעב"ל. ז. לשהותו בכירה שאינה גרו"ק. ויעב"ל. ח. ומאן דאסר בהחיא, לא אסר אלא אליבא דרבנן דפליגי עלי' דחנניא. ויעב"ל. ט. הלכך ל"ק מידי היכי תסיק אדעתי' למימר להחזיר תנן, דאפי' כי אמרי' לשהות תנן לא ס"ל כמתני'. תוס' הרא"ש.

לעזי רש"י

ארישטי"ש. נעורת.

רבינו חננאל

ושקלינן וטרינן ותרוצנן כירה שהסיקוה בגפת או בעצים אסור להחזיר, אבל לשהות משהין בה אע"פ שאינה גרופה ולא קטומה בין תבשיל בין חמין כחנניה. ואע"ג דעמדה אמרינן תוב תא שמע ב' כירות המתאימות אחת גרופה וקטומה ואחת שאינה גרופה ולא קטומה כו', לר' מאיר אליבא דבית הילל משהין ע"ג גרופה וקטומה חמין אבל לא תבשיל, ולב"ש לא כלום, לר' יהודה אליבא דב"ש משהין חמין אבל לא תבשיל ובי"ה חמין ותבשיל. ב"ש אומרים נוטלין חמין אבל לא (תבשיל) מחזירין, וב"ה [אומרים] נוטלין ואף מחזירין. בשלמא אי אמרת מתניתין לשהות ע"ג גרופה וקטומה, מתני' ר' יהודה היא, אלא אי אמרת להחזיר היא, אבל לשהות בש"א משהין חמין ובה"א חמין ותבשיל אף על פי שאינה גרופה ולא קטומה, מני מתניתין אי ר' מאיר קשיא לב"ש בחדא דמתניתין דקתני בש"א חמין אבל לא תבשיל, ורבי מאיר קתני לב"ש ולא כלום. ולב"ה בתרתי דר' מאיר קתני לב"ה משהין חמין אבל לא תבשיל, ומתניתין קתני לב"ה חמין ותבשיל, ותוב דרבי מאיר קתני דברי הכל לא יחזיר ומתניתין קתני לב"ה אף מחזירין. אי לרבי יהודה קשיא גרופה וקטומה דכי קתני משהין, לב"ש חמין לב"ה חמין ותבשיל, בגרופה וקטומה קתני ומתניתין אע"פ שאינה גרופה וקטומה. ושנינן לעולם אימא לך להחזיר תנן ותנא דידן סבר לה כרבי יהודה בחדא ופליג עליה בחדא, ופשוטה היא. **ועמדה דמתניתין להחזיר תנן.** עכשיו יש מי שאומר כיון דלא איפשיטא בהדיא להחזיר, אשנויי לא סמכינן [ומוקמי] מתניתין לשהות. ויש מי שאומר הלכה להחזיר תנן ומסייעה ליה הא דא"ר יוחנן כירה שהסיקוה בגפת ובעצים משהין עליה חמין שלא הוחמו כל צורכן ותבשיל שלא בישל כל צורכו, עקר לא יחזיר וקסבר מתני' להחזיר תנן כו'. ועוד מדאמר רבא תרוייהו תנניה, ואמרינן מכדי תרוייהו תנניה, ר' יוחנן מאי אתא לאשמעינן, ואמר דייקא דמתניתין קמ"ל, ש"מ דרבי יוחנן סבר דייקא דמתניתין להחזיר הוא. [6]אשיהוי זה אינה הטמנה אלא כגון כסא של ברזל והקדירה ישבת עליה והיא תלויה או באבנים [או] כיוצא בה, אבל הטמנה ע"ג גחלים דברי הכל אסור דקי"ל הטמנה בדבר המוסיף אסור ואפילו מבעוד יום. איבעיא להו מהו לסמוך לה, תוכה וגבה אסור אבל לסמוך שרי, או דילמא לא שנא. ופשטנא מהא דתניא כירה שהסיקוה בגפת ובעצים סומכין ואין מקיימין עליה אלא אם כן גרופה וקטומה, עממו הגחלים או שנתן לתוכה נעורת של פשתן דקה הרי היא כקטומה.

---

6) עי' בנעל המאור.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות